

Turun yliopiston ylioppilaskunnan lausunto hallituksen esityksestä laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkijoina, opiskelijoina, työharjoittelijoina ja vapaaehtoistyöntekijöinä ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Turun yliopiston ylioppilaskunta (TYY) kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tukijoina, opiskelijoina, työharjoittelijoina ja vapaaehtoistyöntekijöinä ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Lyhyesti:

Viime vuosina jopa neljännes Suomeen suuntautuneesta maahanmuutosta on tapahtunut opiskelun perusteella, mikä on heijastanut oleskelulupaa hakevien opiskelijoiden määrään. Vaikka lukuvuosimaksut tulevat lähivuosina vähentämään kolmansien maiden opiskelijoita, on viime vuosina pyritty siihen, että täällä tutkinnon tai tutkimuksen suorittaneet voisivat myös työllistyä ja jäädä maahan. Suomen hallituksen maahanmuuttopoliittinen ohjelma tähtää tulevana vuosina työperäisen maahanmuuton helpottamiseen.

Esitettävän lain tarkoituksena on panna täytäntöön tutkimusta, opiskelua, harjoittelua, vapaaehtoistyötä, oppilasvaihto-ohjelmaa tai koulutushanketta ja au pairina työskentelyä varten tapahtuva kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2016/801/EU ja siihen liittyvät lakimuutokset.

TYY lausuu luonnoksesta siltä osin mitä se koskee Turun yliopistossa kirjoilla olevia opiskelijoita, tutkijoita ja tänne saapuvia harjoittelijoita.

Esitettävässä laissa TYY näkee ongelmana tutkijan luvan edellyttämän sopimuksen sekä kahden vuoden toimeentulo vaatimuksen tutkijan ja opiskelijan oleskeluluvan hakuvaiheessa. TYY näkee onnistuneina uudistuksina mahdollisuuden kahden vuoden jatkuvaan oleskelulupaan sekä uuden lisäyksen, jonka perusteella opiskelijoiden ohella myös tutkija voi hakea valmistumisen jälkeen vuoden oleskelulupaa työnhakua tai yritykseen perustamista varten. Lisäksi TYY pitää positiivisena muutoksena kolmansien maiden kansalaisten helpompaa pääsyä sosiaalipalvelujen ja terveydenhuollon piiriin. TYY on pääosin tyytyväinen ehdotettuihin säännöksiin koskien tutkijoiden, tutkijoiden perheenjäsenien ja opiskelijoiden liikkumista Euroopan Unionin jäsenvaltioiden alueella tutkimuksen ja opiskelun aikana. TYY vaatii kuitenkin tarkastelemaan, voisiko oikeus liikkumiseen Euroopan Unionin jäsenvaltioiden alueella koskea myös opiskelijoiden perheenjäseniä.

Tarkempia huomioita

Oleskelulupa ja liikkuminen:

Nykyisessä ulkomaalaislaissa jatko-opiskelijat jakautuvat opiskelijoihin ja tutkijoihin riippuen henkilön suhteesta yliopistoon. Tähän asti jatko-opiskelijalle on myönnetty opiskelijan oleskelulupa, mikäli kyseessä on ollut palkaton tai apurahallinen opiskelupaikka. Tutkijan oleskeluluvan on puolestaan saanut, jos henkilö on ollut työsuhteessa yliopistoon. Uusi laki kohtelisi tutkijoita rahoituksesta riippumatta tasavertaisesti, sillä kaikille jatko-opiskelijoille myönnettäisiin tutkijan oleskelulupa, riippumatta rahoituksesta. Jatkuva oleskelulupa helpottaisi myös sellaisten tutkijoiden tilannetta, jotka saavat epäsäännöllisesti apurahoja.

Lakiesityksen mukaan tutkijan oleskelulupaa varten solmitaan tutkimusorganisaation ja hakijan välillä sopimus. Lakiesityksen mukaan tehty sopimus olisi keskeisin edellytys oleskeluluvan saannille. Tämä hyödyttää oleskeluluvan hakijaa siinä mielessä, että sopimusta varten tutkimusorganisaation on hyväksyttävä tutkimushanke ennen oleskeluluvan saamista. Sopimuksen myötä tutkimusorganisaatio on varmistunut työskentelemään tutkimushankkeessa ja näin sitoutunut vastaanottamaan tutkijan.

TYY vaatii tarkastelemaan, miten tutkimusorganisaatiot ovat varautuneet myöntämään sopimuksia myös ei-työsuhteessa oleville tutkijoille. Lisäksi on tärkeää taata, että tutkimusorganisaatio seuraa tutkimuksen etenemistä, vaikka jos tutkijan statuksella olevalle henkilölle myönnetään suoraan kahden vuoden oleskelulupa. Kaikilla tiedekunnilla ei myöskään ole tarjottavissa yhtäläisesti palkallisia tutkijan paikkoja, joten opiskelijat ovat eriarvoisessa asemassa hakiessaan oleskelulupaa tutkijan statuksella. Onko riskinä, että lain myötä sopimuksen tekeminen muuttuu niin raskaaksi, että yliopisto alkaa suosia EU-maista tulevia tutkijoita, jotka eivät tarvitse sopimusta eivätkä oleskelulupaa?

TYY uskoo esityksen tutkijoiden ja opiskelijoiden oleskeluluvan laajentamisesta kahteen vuoteen koskevan vain rajattua joukkoa. Tutkijoiden osalta nimittäin esitetään, että kahden vuoden oleskeluluvan saaminen on mahdollista vain niille kahden vuoden sopimuksen tehneille tutkijoille, joilla on osoittaa toimeentulo koko haettavan oleskeluluvan ajaksi (24 kk x 560 €) ja varat paluukustannuksiin jo hakuvaiheessa. Opiskelijoiden osalta kahden vuoden oleskeluluvan edellytyksenä puolestaan on, että opinnot kestävät aikataulun mukaan kaksi vuotta ja toimeentulo on samalle ajalle turvattu. Koska lakiesityksen lähtökohtana on kahden vuoden oleskeluluvan myöntäminen, riskinä voi olla, että oleskeluluvan saamisen edellytykset osoittautuvat mahdottomiksi suurelle joukolle potentiaalisia tutkijoita ja opiskelijoita. Toisaalta monet tutkijoista ja opiskelijoista työllistyvät jo ensimmäisen vuoden aikana, mikä olisi hyvä ottaa huomioon toimeentuloedellytyksiä arvioidessa. Esitetty muutos saattaa lisätä eriarvoisuutta kolmansien maiden kansalaisten mahdollisuuksien välillä.

TYY pitää tutkijoiden, tutkijoiden perheenjäsenten ja opiskelijoiden muissa EU-maissa liikkumista koskevia säädöksiä pääosin positiivisena helpotuksena. TYY toivoo, että säännökset liikkuvuudesta koskisivat myös opiskelijoiden perheenjäseniä.

Työllistyminen ja sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelut:

TYY näkee työllistymiseen liittyvät muutokset positiivisina. Uuden lain myötä tutkijan asema paranee aiemmasta, sillä hän voi saada Suomessa tutkinnon suoritettuaan vuoden oleskeluluvan työnhakua varten. Aiemmin vastaava mahdollisuus on ollut vain valmistuneilla opiskelijoilla.

Lisäksi tutkinnon tai tutkimuksen suorittanut voisi hakea oleskelulupaa vuodeksi yrityksen perustamista varten.

Lakiesityksen myötä harjoittelijoiden ja vapaaehtoistyötä tekevien asema paranee, sillä heidän pääsytään sosiaalipalveluihin ja terveydenhuollon piiriin helpottuu aiemmasta. Muutoksen myötä Suomessa toimivien organisaatioiden on jatkossa helpompi vastaanottaa harjoittelijoita.

Lopuksi:

TYY vaatii pohtimaan erityisesti seuraavia seikkoja ennen lain ja sen nojalla tehtävien lakimuutosten hyväksymistä:

- Voiko Suomeen saada jatkossakaan kahden vuoden oleskelulupia, sillä lupaan vaadittava varallisuus ja tutkintoa tekeviltä opiskelijoilta vaadittavat lukuvuosimaksut saattavat osoittautua mahdottomaksi yhtälöksi?
- Onko riskinä, että lain myötä tutkimusorganisaatiot alkavat suosia EU-maiden kansalaisia?
- Miten tutkimusorganisaatiot ovat varautuneet tekemään sopimuksia niille tutkijoille, jotka eivät ole heihin työsuhteessa?
- Olisiko kolmansien maiden kansalaisten perheenjäsenien liikkuminen muissa EU-maissa syytä laajentaa koskemaan myös opiskelijoiden perheenjäseniä?

Turussa 11.1.2018

Turun yliopiston ylioppilaskunta

Inari Harjuniemi
hallituksen puheenjohtaja

Rauli Elenius
pääsihteeri

Lisätietoja:

kansainvälisten asioiden asiantuntija Satu Nurmi, tyy-kvsihteeri@utu.fi